

InterTraining Studies

Πολιτική Οικονομία και Δημόσια Οικονομική

19^{ος} Διαγωνισμός ΕΣΔΔ

2^{ος} Διαγωνισμός ΕΣΤΑ

Κυριακή 10 Δεκεμβρίου 2006

Θέμα 3^{ον}:

A. Αν και σε ποιο βαθμό οι χώρες – μέλη της Ε.Ε. μπορούν να καθορίσουν τη δημοσιονομική και νομισματική τους πολιτική;

B. Υφίστανται και σε ποιο βαθμό συμπληρωματικότητες και αντιθέσεις σε ότι αφορά:

- την αναπτυξιακή πολιτική, και
- την πολιτική ανταγωνισμού στα πλαίσια της ονομαστικής και πραγματικής σύγκλισης στην Ε.Ε.

Πρόλογος

Αναφορά στο στόχο της Ενιαίας Αγοράς και στην πορεία επιτευξης του. Η επίτευξη αυτού του στόχου καθώς και συγκεκριμένες οικονομικές συγκυρίες (π.χ. κατάρρευση συστήματος Bretton-Woods, Νομισματική κρίση '92-'93) οδήγησαν στην εγκαθίδρυση της ΟΝΕ αλλά και του ενιαίου πλαισίου άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής για τα κράτη μέλη που αποτελούν την ΕΕ.

Ερώτημα Α

Ο βαθμός ελευθερίας κάθε κράτους μέλους της ΕΕ στην άσκηση τόσο της δημοσιονομικής όσο και της νομισματικής πολιτικής διαφοροποιείται ανάλογα με το αν συμμετέχει ή όχι στην ΟΝΕ. Συνεπώς:

I. Για τα κράτη-μέλη που συμμετέχουν στην ΟΝΕ

- Δημοσιονομική πολιτική: τα κράτη-μέλη έχουν τη δυνατότητα να ασκούν αυτόνομη δημοσιονομική πολιτική η οποία οφείλει όμως να ακολουθεί τις πρόνοιες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης όπως αυτό προέκυψε

από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ και την αναθεώρηση του το 2005. Βαθμός Ελευθερίας: σχετικά μεγάλος

- Αναλυτική αναφορά στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) και στην αναθεώρησή του (βλ. Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης < 3% ΑΕΠ, διαχρονική μείωση Δημόσιου Χρέους κάτω από το 60% ΑΕΠ, πολυμερής εποπτεία, κτλ)

- Νομισματική Πολιτική: τα κράτη μέλη έχουν εκχωρήσει τη δυνατότητα άσκησης της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Διατηρούν τη δυνατότητα να διενεργούν πράξεις ανοικτής αγοράς (π.χ η ΤτΕ για τα Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου) και φυσικά ασκούν ποιοτικό έλεγχο στο εγχώριο σύστημα των εμπορικών τραπεζών). Βαθμός Ελευθερίας: σχεδόν μηδενικός

- Αναλυτική αναφορά στο ρόλο και στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ. Ενδιαφέρουσα θα ήταν η παρατήρηση αναφορικά με την πολιτική που ακολουθεί η ΕΚΤ, δηλαδή της συνεχούς αύξησης των επιτοκίων παρέμβασης τον τελευταίο χρόνο, η οποία συνάδει με τη μονεταριστική προσέγγιση περί διατήρησης χαμηλών ρυθμών πληθωρισμού και σταθερής αύξησης της προσφοράς χρήματος.

II. Για τα κράτη-μέλη που δεν συμμετέχουν στην ΟΝΕ

- Δημοσιονομική πολιτική: σύμφωνα με τη Συνθήκη τα κράτη μέλη που απαρτίζουν την ΕΕ είναι υποχρεωμένα (πλην εκείνων που έχουν ρήτρα εξαίρεσης) όταν θα εκπληρώσουν τα κριτήρια του Μάαστριχτ (πληθωρισμός, επιτόκια, έλλειμμα, χρέος, συναλλαγματική σταθερότητα) να ενταχθούν στην ΟΝΕ. Ως απόρροια αυτής της πρόνοιας υποβάλλουν προγράμματα σύγκλισης και είναι υποχρεωμένα να ακολουθούν επίσης πολιτικές μείωσης των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους, δηλαδή συνετή δημοσιονομική πολιτική. Η ειδοποιός διαφορά με τα κράτη που συμμετέχουν στην ΟΝΕ όμως έγκειται στη μη δυνατότητα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης (κυρίως της Επιτροπής) να τους επιβάλλουν κυρώσεις, όπως αυτές που προβλέπονται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Βαθμός Ελευθερίας: αρκετά μεγάλος
- Νομισματική Πολιτική: οι Κεντρικές Τράπεζες των κρατών μελών συμμετέχουν στο ΕΣΚΤ, δηλαδή στη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής της ΕΣΚΤ, παραμένει όμως στα χέρια τους η δυνατότητα διαμόρφωσης των εργαλείων της νομισματικής πολιτικής όπως τα επιτόκια (παρέμβασης, προεξοφλητικό κτλ), οι πράξεις ανοικτής αγοράς, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας καθώς και τα ρευστά διαθέσιμα των εμπορικών τραπεζών. Βαθμός Ελευθερίας: αρκετά μεγάλος

Ερώτημα Β

Διακηρυγμένος στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί τόσο η ονομαστική σύγκλιση (όπως αυτή προκύπτει από τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ αναφορικά με το ύψος του πληθωρισμού, των επιτοκίων, του ελλείμματος, του δημόσιου χρέους και της συναλλαγματικής σταθερότητας) όσο και η πραγματική σύγκλιση (εξάλειψη ανισοτήτων σε όρους παραγόμενου προϊόντος και εισοδήματος μεταξύ περιφερειών και κρατών, αλλά και άλλων κοινωνικών ανισοτήτων π.χ διαρθρωτική ανεργία).

Η Αναπτυξιακή Πολιτική (διαρθρωτικές πολιτικές π.χ ΚΑΠ, Περιφερειακή Πολιτική, στρατηγική της Λισσαβώνας, Προγράμματα Πλαίσια για την Έρευνα και Ανάπτυξη) δεν είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εξαιρούμενης της ΚΑΠ). Αντιθέτως οι δράσεις της Ένωσης δρουν επικουρικά στις αναπτυξιακές πολιτικές των κρατών-μελών για την εξάλειψη των ανισοτήτων που παρουσιάζονται τόσο σε γεωγραφικό (π.χ μεταξύ περιφερειών κυρίως αλλά και μεταξύ κρατών) όσο και σε κλαδικό επίπεδο. Επιδοτούνται λοιπόν οι επενδυτικές δραστηριότητες τόσο των κρατών-μελών (δημόσιες επενδύσεις) όσο και των επιχειρήσεων ώστε να υπάρξει βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρωπίνου κεφαλαίου, παραγωγή νέου κεφαλαίου, καθώς και στήριξη της Έρευνας και Ανάπτυξης,

⇒ προώθηση του στόχου της πραγματικής σύγκλισης και της κοινωνικής συνοχής

Η Πολιτική Ανταγωνισμού αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τα κράτη-μέλη καλούνται να την εντάξουν στην εθνική τους νομοθεσία και να την εφαρμόσουν. Υφίστανται χρονικές αποκλείσεις (χρονικός ορίζοντας εφαρμογής της Κοινοτικής Οδηγίας π.χ 4 χρόνων) από την ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού αλλά και ουσιαστικές όταν τίθενται λόγοι μείζονος εθνικού συμφέροντος (π.χ επιδοτήσεις για την κάλυψη των μεταφορών στις άγονες ελληνικές περιοχές). Στην Ελλάδα η πολιτική ανταγωνισμού ελέγχεται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού (ΑΔΑ).

Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς δράσης, οι οποίοι αποσκοπούν στην ενδυνάμωση και την ουσιαστική λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς υπό το ίδιο καθεστώς για όλα τα κράτη-μέλη και όλες τις επιχειρήσεις χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς (ιδιωτικές ή δημόσιες επενδύσεις):

- Έλεγχος περιοριστικών πρακτικών και συμπράξεων: εξάλειψη των συμφωνιών που περιορίζουν τον ανταγωνισμό (π.χ. συμφωνίες καθορισμού των τιμών, ή συμπράξεις (καρτέλ) μεταξύ ανταγωνιστών) και των καταχρήσεων δεσπόζουσας θέσης.

- Έλεγχος συγκεντρώσεων: έλεγχος συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (π.χ. απαγόρευση της συγχώνευσης μεταξύ δύο μεγάλων ομίλων που τους καθιστά κυρίαρχους στην αγορά).
- Ελευθέρωση: επέκταση του ανταγωνισμού σε οικονομικούς τομείς υπό μονοπωλιακό καθεστώς (π.χ. τηλεπικοινωνίες).
- Έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων: έλεγχος των μέτρων κρατικών ενισχύσεων που θεσπίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα αυτά δεν στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά (π.χ. απαγόρευση κρατικής επιχορήγησης υπέρ της διατήρησης της δραστηριότητας μιας προβληματικής επιχείρησης χωρίς προοπτική ανασυγκρότησης).

Η λογική της προώθησης του ανταγωνισμού μέσα από εκπεφρασμένες πολιτικές συνίσταται στα οφέλη που παρουσιάζει σε όρους τιμής και ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Δευτερευόντως η απελευθέρωση αγορών και η προώθηση του ανταγωνισμού θεωρείται ότι προωθεί την επιχειρηματικότητα, την αύξηση της παραγωγής, τη διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων, συνεπώς τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη. Επίσης, η λειτουργία των επιχειρήσεων υπό ενιαίο καθεστώς ανταγωνισμού αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ συστατικό στοιχείο της εύρυθμης λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς.

⇒ προώθηση του στόχου της ονομαστικής και της πραγματικής σύγκλισης

Οι δύο πολιτικές εξυπηρετούν τους ίδιους στόχους (δηλαδή την ονομαστική και πραγματική σύγκλιση) και σε αυτό το σημείο μπορούμε να αναγνωρίσουμε σημαντικές συμπληρωματικότητες. Όμως σε επιμέρους σημεία ενυπάρχουν διαφορές οι οποίες άπτονται κυρίως της εξής συλλογιστικής: η λειτουργία της ενιαίας αγοράς ευνοεί πολύ περισσότερο τις χώρες με ισχυρότερες παραγωγικές βάσεις και υψηλότερα εισοδήματα απ' ό,τι αυτές με αντίστοιχα χαμηλότερα εισοδήματα και ασθενέστερες παραγωγικές βάσεις, καθώς οι πρώτες μπορούν να ανταπεξέλθουν ευκολότερα στον ανταγωνισμό (π.χ λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού παρατηρούνται ισχυρές διαρθρωτικές μεταβολές τόσο κλαδικά όσο και γεωγραφικά με άμεσο αποτέλεσμα την εμφάνιση διαρθρωτικής ανεργίας). Επίσης η αδυναμία των κρατών μελών, λόγω της πολιτικής ανταγωνισμού, να επιδοτήσουν την επιχειρηματικότητα επέτεινε την εν λόγω κατάσταση. Υπό αυτό το πρίσμα η περιφερειακή και γενικότερα οι διαρθρωτικές πολιτικές της Ένωσης λειτουργούν ως αντίβαρο επιδοτώντας όμως επενδύσεις (τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές) και όχι τη λειτουργία δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων που αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον.

- Αναλυτική παρουσίαση των στόχων της ονομαστικής σύγκλισης

- Αναπτυξιακή Πολιτική: Αναλυτική παρουσίαση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και της Περιφερειακής Πολιτικής καθώς και των στόχων και της δράσης των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής τόσο για την προηγούμενη (2000-2006) όσο και για τη νέα προγραμματική περίοδο (2007-2013).
- Πολιτική Ανταγωνισμού: αναλυτική παρουσίαση των στόχων και της δράσης της πολιτικής σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο.

Επίλογος

Αναφορά στην ιδιαίτερα δύσκολη και λεπτή σε χειρισμούς ανάγκη παρέμβασης του κράτους στην οικονομία (με παράδειγμα την Ελληνική Οικονομία), στα πλαίσια του Ευρωπαϊκής Ένωσης που ολοένα και αφαιρεί από τα κράτη-μέλη τη δυνατότητα παρέμβασης στα εθνικά οικονομικά συστήματα του (εκχώρηση νομισματικής πολιτικής στην ΕΚΤ και μειωμένη δυνατότητα εφαρμογής επεκτατικών δημοσιονομικών πολιτικών λόγω του ΣΣΑ) ώστε να μειώσουν τον αντίκτυπο των οικονομικών διακυμάνσεων.

Παναγιώτης Μαρκαντωνάτος
Οικονομολόγος - Σύμβουλος Τεχνολογίας
DEA «Διαχείριση Καινοτομίας και Γνώσης»
Πανεπιστήμιο Louis Pasteur - Στρασβούργο

Inter Training Studies